

ТОПОНІМІКА

Топоніміка - наука про походження назв

населених пунктів. Походження назви кутків, полів, лісів, ярів вивчає мікротопоніміка, а назви річок, ставків, джерел, боліт вивчає гідроніміка.

Буша

Про походження назви села Захарчук Ганна Захарівна, 1918 р. н., жителька с Буші розповіла: «Нападали татари - це **Татарська гора** (рис. 1). Нападали, вирізували так, що лишився один дід, а то всіх вирізали. Так Буша - й лишилася одна душа, тай так вже Буша. Того назва **Буша**.

Татари обступали, турки, різні племена.

На горі - **Румунія**, а тут була толока. То тут було 12 церков. А в Гайдамацький яр відти до церкви то хід аж у гайдамацьку дюру» [1].

Дорош Анатолій Гаврилович, 1935 р. н., житель с. Буша про минуле села згадав: «Кажут, що це було місто **Краснопіль**. і було в ньому 12 церков. В Буші, де фортеця, над річкою є гайдамацька дюра. І в скельному храмі є дюра. Вони між собою зв'язані. Я ще помню, пробували хлопчиками копати.

Причепилівка - по яр, а там - **Барабанівка** і **Огрудок**.

Татарська гора. На Татарській горі **ліс Грабівці**. Сюди - **Гомулівський ліс**, а другий **-Слободо-Бушанський (Бушанський)**» [2].
«Гора

Татарська сама собою до **Миронівського поля**. Ні дерева, перши пустир був. Лісосмугу за Сталіна засадили» [3].

«Гайдамацький яр у Гомулівському лісі. Кажут, що там гайдамаки були. А в тій дирі я 40 метрів пролазив, коли був хлопчиком. Ми цікавилися, що там. Пролазили скільки можна. Знаходили якесь череп'я. Подивилися і викинули. Там сильний сквозняк. Ні лампи, ні сірники не горять. Дихати не було чим. Дихання забиває.

А в нас сюда була **Дмитрова левада**, а поряд **-Григоркова левада**. Вони за селом понад Гайдамацький яр, зверх села. Ше була **Карпова левада**, між Григоровою і Дмитровою. Карпову леваду ше називали **Джмільова левада**.

Так казали старі, а я тихесенько сидів і слухав» [2].

Криниці. Сімонова кирниця, Кирниця Пташників (рис. 2), **Кирниця Хібовських**, на правому березі Бушанки, навпроти криниці Пташників [4].

На лівому березі річки Мурафи **джерело Шупит**. Це найпотужніше джерело, вода якого вважається цілющою (рис. 3).

Річка Мурафа є природною межею між селами Бушею і Дорошівкою (рис. 4). У с. Буша в неї впадає її ліва притока **р. Буша (Бушанка)**, в яку, недалеко від гирла, впадає невеличка її ліва притока **-Суша Бушанка** (рис. 5).

Рис. 1. Гора Татарська і Огруд

Рис. 2. Криниця Пташників

Рис. 3. Джерело Шипіт

Рис. 4. Річка Мурафа біля Михасьового млина

Рис. 5. Долина річки Суха Бушанка

Рис. 6. Козацьке кладовище і вид на с. Дорошівку

Рис. 7. Замкова гора та Петрушівський ліс

Рис. 8. Гора Леськівка

Дорошівка

Частина села знаходиться на *Поповій горі* (рис. 6). Жив тут піп. Хату в нього забрали і зробили школу. В сторону Петрашівки - *Лиса гора*. На ній росла сон-трава. У 30-х рр. засадили лісом.

Сметанка - схил над Дорошівкою, де випасали худобу. *Верланка* - двосхила балка за селом.

Підмета - поле на захід від села з боку Слободи Бушанської. *Двеків* - поле, здолинок. *Довгі гони* - поле по ліву сторону від дороги, аж до Петрашівки. *За шляхом* - поле за трасою Ямпіль-Могилів-Подільський, тягнеться аж до лісу.

Стінка - Дорошівський ліс, колись був людський, а тепер у державі. У 1945 р. в ньому різали дуби і давали учасникам Великої Вітчизняної війни по 3 м. куб, а згодом тут садили баштани.

Петрушівський ліс - ліс від с. Петрашівки (рис. 7). *Край лісу* - частина Петрушівського лісу від с. Дорошівки. Там є 2 кринички - *Болтачка* [5] і *Попова криниця* [6]. *Поляна* - поляна в Петрушівському лісі [5].

«Вода в наших селах іде в три яруси: 1 - попід вапняк, 2 - по верху піщаника, 3 - нижче пласта, в берігах. Є криниця на Поповій горі. *Шипіт* - джерело мінеральної води. Ше донедавна в колгоспі був цех по випуску мінеральної води» [3].

Слобода-Бушанська

Навколишні поля називають - *Івонівські горби* (до с. Івонівці), *Дорошівські горби* (до с. Дорошівка). *Гора Леськівка* за фермою (до с. Буші) (рис. 8).

Зруб - поле від Гомулівки. Колись був ліс. Вирубали, тай поле зветься Зруб. *Матвейове поле* - під *Мервинецькою границею*, під лісом. Поле належало Мельнику Матвію. Він помер у 1947 р.

Криниці. Юстинова кирниця - в селі між хатами. *Петрова* кирниця - викопав чоловік на ім'я Петро, «построїв на пам'ять, бо не мав дітей, щоб була пам'ять». На Зрубі, на полі, ще він викопав криницю і поставив журавель. Там було його поле. Кажуть: *«Петрове поле», «Петрова кирниця»*. На краю села *Фількова кирниця*. Є ще *Костьова кирниця* [7].

Держанка

Нині *хутір Держанка*, а раніше казали *Сливки*. Там усе село було в садах («в дереві»). Нині 2 хати, а було 24 [8]. Хутір називають ще *Тарасівка*. Яр також називають Сливки.

Поле, яке належало Халковським, називають *Халковицина*. До Хмельовщини - *долина Хмельовщина*. *Козакове поле* - поле по дорозі до Бабчинець. «Чоловік робив кіньми в колгоспі і там його вбило. Убив грім його. Там він був похований. Жінка забрала його. його фамілія Козак. А пам'ятник був на полі. То не було як ходити тракторові, тай забрали і поставили той хрест наприкінці садка. Це було років з 20-30, як грім вбив того чоловіка».

У лісі до Хмельовщини - *Понів хутір*. Там була криниця. Колач (цебрина - В. К.) був [9].

Отже, топоніміка населених пунктів Бушанської сільської ради, хоч і досліджена частково, але свідчить про історичну пам'ять, у якій збереглися свідчення про різноманітні події, пов'язані з даною територією, починаючи зі згадок про місто Краснопіль, яке передувало Буші, і аж до місцевих подій 20-30-річної давнини, які зафіксувались у мікротопонімах (наприклад, Козакове поле на Сливках).

Джерела

1. Запис автора 10 жовтня 2007 р. від Захарчук (д. Гончарук) Ганни Захарівни, 1918 р. н., жительки с. Буша.
2. Запис автора 10 жовтня 2007 р. від Дороша Анатолія Гавриловича, 1935 р. н., жителя с. Буша.
3. Запис автора 11 жовтня 2007 р. від Пірняка Дмитра Миколайовича, 1939 р. н., жителя с. Дорошівки.
4. Запис автора 6 жовтня 2007 р. від Лисецької Євгени Пахомівни, 1929 р. н. та Ошовської Любові Карпівни, 1941 р. н., жителів с. Буша.
5. Запис автора 10 жовтня 2007 р. від Пірняка Олександра Миколайовича, 1930 р. н., жителя с. Дорошівки.
6. Запис автора 7 жовтня 2007 р. від Мельник (д. Крижевська) Лідії Карпівни, 1935 р. н., жительки с. Дорошівки.
7. Запис автора 6 жовтня 2007 р. від Придивус Анастасії Яківни, 1940 р. н., жительки с. Слободи-Бушанської.
8. Запис автора 7 жовтня 2007 р. від Яковлюк (ч. Барібан) Надії Тимофіївни, 1931 р. н., урожденки хутора Держанки (Сливки), з 1985 р. проживала в с. Буша, а з 7 жовтня 2007 р. переїхала до дочки в с. Пороги.
9. Запис автора 9 жовтня 2007 р. від Пташнік (ч. Данилець) Ганни Пилипівни, 1923 р. н., жительки хутора Держанки (Сливки).